ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 11ης Φεβρουαρίου 2015*

«Περιβάλλον — Οδηγία 85/337/ΕΟΚ — Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων — Σχέδια τα οποία πρέπει να υποβάλλονται σε έλεγχο — Ερευνητικές γεωτρήσεις — Σημείο 14 του παραρτήματος Ι — Έννοια του όρου "εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς" — Υποχρέωση εκτιμήσεως κατά την εξόρυξη ορισμένης ποσότητας αερίου — Σημείο 2, στοιχείο δ', του παραρτήματος ΙΙ — Έννοια της "εξορύξεως βάθους" — Σημείο 1 του παραρτήματος ΙΙΙ — Έννοια της "συσσωρεύσεως σχεδίων"»

Στην υπόθεση C-531/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Verwaltungsgerichtshof (Αυστρία) με απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Οκτωβρίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Marktgemeinde Straßwalchen κ.λπ.

κατά

Bundesminister für Wirtschaft, Familie und Jugend,

παρισταμένης της:

Rohöl-Aufsuchungs AG,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του δευτέρου τμήματος, J.-C. Bonichot (εισηγητή), A. Arabadjiev και J. L. da Cruz Vilaça, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: I. Illéssy, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 3ης Σεπτεμβρίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο Marktgemeinde Straßwalchen κ.λπ., εκπροσωπούμενος από τον G. Lebitsch, Rechtsanwalt,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η Rohöl-Aufsuchungs AG, εκπροσωπούμενη από τον C. Onz, Rechtsanwalt, επικουρούμενο από τον H.-J. Handler,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις C. Pesendorfer και M. Lais,

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και A. Lippstreu καθώς και από την A. Wiedmann,

— η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους B. Majczyna, D. Krawczyk και M. Rzotkiewicz,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Wilms και C. Hermes,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 9ης Οκτωβρίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του σημείου 14 του παραρτήματος I της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 175, σ. 40), όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2009/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009 (ΕΕ L 140, σ. 114, στο εξής: οδηγία 85/337).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο της διαφοράς μεταξύ του Marktgemeinde Straßwalchen (Δήμου του Straßwalchen) καθώς και 59 άλλων προσφευγόντων της κύριας δίκης και του Bundesminister für Wirtschaft, Familie und Jugend σχετικά με απόφαση επιτρέπουσα στην Rohöl-Aufsuchungs AG την πραγματοποίηση εγκαταστάσεως για ερευνητική γεώτρηση στο έδαφος του Marktgemeinde Straßwalchen.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 85/337 έχει ως εξής:

«1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 2, παράγραφος 3, τα έργα που απαριθμούνται στο παράρτημα I υποβάλλονται σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10.

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 2, παράγραφος 3, για τα έργα που απαριθμούνται στο παράρτημα II, τα κράτη μέλη αποφασίζουν βάσει:

α) κατά περίπτωση εξέτασης,

ή

β) κατωτάτων ορίων ή κριτηρίων που καθορίζει το κράτος μέλος,

κατά πόσο το έργο θα υποβληθεί σε εκτίμηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10.

Τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν και τις δύο διαδικασίες που αναφέρονται στα στοιχεία α′ και β′.»

4 Το παράρτημα Ι της οδηγίας 85/337, με τίτλο «Έργα που εμπίπτουν στο άρθρο 4, παράγραφος 1», ορίζει στο σημείο του 14:

«Εγκαταστάσεις άντλησης πετρελαίου και φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς, δυναμικότητας άνω των 500 τόνων ημερησίως όσον αφορά το πετρέλαιο και 500 000 m^3 ημερησίως όσον αφορά το φυσικό αέριο.»

5 Το παράρτημα ΙΙ της οδηγίας 85/337, με τίτλο «Έργα που εμπίπτουν στο άρθρο 4, παράγραφος 1», ορίζει στο σημείο του 2, στοιχείο δ′:

«Εξορυκτικές βιομηχανίες [...]

δ) Γεωτρήσεις βάθους, ειδικότερα:

— γεωθερμικές γεωτρήσεις,

— γεωτρήσεις για την αποθήκευση πυρηνικών αποβλήτων,

— γεωτρήσεις για ύδρευση (υδρογεωτρήσεις),

εξαιρουμένων των γεωτρήσεων για τη διερεύνηση της σταθερότητας του εδάφους.»

6 Το παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας 85/337, με τίτλο «Κριτήρια επιλογής που αναφέρονται στο άρθρο 4, παράγραφος 3», έχει ως εξής:

«1. Χαρακτηριστικά του έργου

Τα χαρακτηριστικά των έργων πρέπει να εξετάζονται, ιδίως, ως προς τα εξής:

— το μέγεθος του έργου,

— τη συσσώρευση με άλλα έργα,

— τη χρήση των φυσικών πόρων,

— την παραγωγή αποβλήτων,

— τη ρύπανση και τις οχλήσεις,

— τον κίνδυνο ατυχημάτων, ιδίως ως προς τις χρησιμοποιούμενες ουσίες ή τεχνολογίες.

2. Χωροθέτηση των έργων

Πρέπει να εξετάζεται η περιβαλλοντική ευαισθησία των γεωγραφικών περιοχών που ενδέχεται να θιγούν από τα έργα, ιδίως ως προς:

— την υπάρχουσα χρήση γης,

— τον σχετικό πλούτο, την ποιότητα και την αναγεννητική ικανότητα των φυσικών πόρων της περιοχής,

— την ικανότητα απορρόφησης του φυσικού περιβάλλοντος, με ιδιαίτερη προσοχή στις ακόλουθες περιοχές:

α) υγροτόπους·

β) παράκτιες περιοχές·

γ) ορεινές και δασικές περιοχές·

δ) προστατευόμενες φυσικές περιοχές και φυσικά πάρκα·

ε) διατηρητέες ή προστατευόμενες περιοχές βάσει της νομοθεσίας των κρατών μελών, περιοχές ειδικής προστασίας που έχουν καθορίσει τα κράτη μέλη βάσει των οδηγιών 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΟΚ·

στ) περιοχές στις οποίες καταστρατηγούνται ήδη τα πρότυπα για την ποιότητα του περιβάλλοντος που καθορίζει η κοινοτική νομοθεσία·

ζ) πυκνοκατοικημένες περιοχές·

η) τοπία ιστορικής, πολιτιστικής ή αρχαιολογικής σημασίας.

3. Χαρακτηριστικά των ενδεχομένων επιπτώσεων

Οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις των έργων πρέπει να εξετάζονται σε συνάρτηση με κριτήρια που καθορίζονται ανωτέρω στα σημεία 1 και 2, ιδίως ως προς:

— την έκταση των επιπτώσεων (γεωγραφική περιοχή και μέγεθος του θιγομένου πληθυσμού),

— το διασυνοριακό χαρακτήρα των επιπτώσεων,

— το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των επιπτώσεων,

— την πιθανότητα των επιπτώσεων,

— τη διάρκεια, τη συχνότητα και την αναστρεψιμότητα των επιπτώσεων.»

Το αυστριακό δίκαιο

7 Το παράρτημα 1 του νόμου του 2000 περί εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Umweltverträglichkeitsprüfungsgesetz 2000, *BGBl.* 697/1993), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (*BGBl.* I, 87/2009, στο εξής: UVP-G), έχει ως εξής:

«Το παράρτημα περιλαμβάνει σχέδια που υπόκεινται σε διαδικασία εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων δυνάμει του άρθρου 3.

Στις στήλες 1 και 2 περιλαμβάνονται εκείνα τα σχέδια για τα οποία είναι υποχρεωτική η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και τα οποία πρέπει να υποβάλλονται σε διαδικασία εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων (στήλη 1) ή σε μια απλοποιημένη διαδικασία (στήλη 2). Στην

περίπτωση των αναφερομένων στο παράρτημα I πραγματικών αλλαγών πρέπει να διεξάγεται έλεγχος κατά περίπτωση από το αναφερόμενο κατώτατο όριο και άνω· άλλως ισχύει το άρθρο 3a, παράγραφοι 2 και 3, εκτός εάν καλύπτονται ρητώς μόνον οι "νέες εγκαταστάσεις" ή "νέες διανοίξεις" ή "νέες βελτιώσεις".

Στη στήλη 3 αναφέρονται εκείνα τα σχέδια τα οποία υποβάλλονται υποχρεωτικά σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων μόνον αν συντρέχουν ειδικές προϋποθέσεις. Τα σχέδια αυτά ελέγχονται κατά περίπτωση εφόσον υπερβαίνουν το προβλεπόμενο ελάχιστο όριο. Εφόσον από τον κατά περίπτωση αυτόν έλεγχο προκύψει ότι απαιτείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, αυτή πρέπει να διεξαχθεί σύμφωνα με την απλοποιημένη διαδικασία.

Οι αναφερόμενες στη στήλη 3 κατηγορίες περιοχών που είναι άξιες προστασίας ορίζονται στο παράρτημα 2. Περιοχές των κατηγοριών A, C, D και E πρέπει εντούτοις να λαμβάνονται υπόψη για την υποχρεωτική ΕΠΕ ενός σχεδίου μόνον αν έχουν ήδη προσδιορισθεί κατά την ημερομηνία της υποβολής της αιτήσεως.

[...]

Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ)		ΕΠΕ με απλοποιημένη διαδικασία	
Στήλη 1		Στήλη 2	Στήλη 3
29	a) Εξόρυξη πετρελαίου ή φυσικού αερίου δυναμικότητας τουλάχιστον 500 000 τόνων ημερησίως ανά ερευνητική γεώτρηση όσον αφορά το πετρέλαιο και 500 000 m^3 ημερησίως ανά ερευνητική γεώτρηση όσον αφορά το φυσικό αέριο· b) [...]		c) Εξόρυξη πετρελαίου ή φυσικού αερίου σε προστατευόμενες περιοχές της κατηγορίας A με δυναμικότητα άνω των 250 τόνων ημερησίως ανά ερευνητική γεώτρηση όσον αφορά το πετρέλαιο και 250 000 500 000 m^3 ημερησίως ανά ερευνητική γεώτρηση όσον αφορά το φυσικό αέριο· d) [...] (στοιχεία όσον αφορά την ποσότητα ή τον όγκο υπό ατμοσφαιρική πίεση)»

8 Το άρθρο 1 του νόμου του 1999 περί ορυκτών πρώτων υλών (Mineralrohstoffgesetz 1999, *BGBl.* I, 38/1999), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (*BGBl.* I, 111/2010, στο εξής: MinroG), προβλέπει:

«Κατά την έννοια του παρόντος ομοσπονδιακού νόμου νοείται ως:

1. "αναζήτηση" κάθε έμμεση και άμεση έρευνα για ορυκτές πρώτες ύλες, περιλαμβανομένων των σχετικών με αυτήν προπαρασκευαστικών δραστηριοτήτων, καθώς και η διάνοιξη και η έρευνα φυσικών κοιτασμάτων ορυκτών πρώτων υλών και εγκαταλελειμμένων αποθεμάτων που περιέχουν τέτοια κοιτάσματα, για να διαπιστωθεί αν η εξόρυξη είναι συμφέρουσα από οικονομικής απόψεως·

2. "εξόρυξη" η διάλυση ή η απελευθέρωση (εκμετάλλευση) ορυκτών πρώτων υλών και οι συναφείς προπαρασκευαστικές, συνοδευτικές και επακόλουθες δραστηριότητες·

[...]»

9 Το άρθρο 119 του MinroG, με τίτλο «Άδεια εγκαταστάσεων εξόρυξης», προβλέπει στην παράγραφό του 1:

«Για την πραγματοποίηση εγκαταστάσεων εξόρυξης στην επιφάνεια, καθώς και για φρεάτια που ξεκινούν από την επιφάνεια για να εξυπηρετούν σκοπούς της εξόρυξης, για γεωτρήσεις με φρέατα βάθους άνω των 300 m και για δοκιμές σε βάθος τουλάχιστον 300 m, απαιτείται άδεια της αρμόδιας αρχής. [...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10 Με απόφαση του Bundesminister für Wirtschaft, Familie und Jugend της 29ης Αυγούστου 2011, η Rohöl-Aufsuchungs AG έλαβε, δυνάμει του άρθρου 119 του MinroG, την άδεια πραγματοποιήσεως ερευνητικής γεωτρήσεως στο έδαφος του Marktgemeinde Straßwalchen, μέχρι 4 150 μέτρα βάθους, χωρίς εκτίμηση των επιπτώσεών της στο περιβάλλον. Η απόφαση αυτή αποτελεί το αντικείμενο προσφυγής ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof, η οποία ασκήθηκε από τον Marktgemeinde Straßwalchen και 59 άλλα πρόσωπα.

11 Από την απόφαση παραπομπής προκύπτει ότι η επίμαχη άδεια αφορά πλείονες εργασίες και δραστηριότητες, μεταξύ άλλων την εκτέλεση των εργασιών που απαιτούνται για την εγκατάσταση της γεωτρήσεως και, σε περίπτωση αποτυχίας της γεωτρήσεως, την αποκατάσταση του εδάφους.

12 Σε περίπτωση ανακαλύψεως υδρογονανθράκων, η Rohöl-Aufsuchungs AG έλαβε την άδεια εξορύξεως, δοκιμαστικώς, φυσικού αερίου συνολικής ποσότητας δυνάμενης να ανέλθει μέχρι 1 000 000 m^3, ώστε να βεβαιωθεί για το εκμεταλλεύσιμο της γεωτρήσεως. Κατά το αιτούν δικαστήριο, προβλέπεται η εξόρυξη 150 000 έως 250 000 m^3 αερίου ημερησίως και, επίσης, εξόρυξη κατ' ανώτατο όριο 150 m^3 πετρελαίου και 18 900 m^3 παρελκόμενου φυσικού αερίου ημερησίως. Οι ούτως εξορυσσόμενοι υδρογονάνθρακες θα καίονται στον περιβάλλοντα χώρο της γεωτρήσεως. Δεν προβλέπεται καμία σύνδεση με αγωγό φυσικού αερίου υψηλής πιέσεως.

13 Οι προσφεύγοντες της κύριας δίκης αμφισβητούν το κύρος της επίμαχης άδειας, μεταξύ άλλων, για τον λόγο ότι η ερευνητική γεώτρηση έπρεπε να υποβληθεί σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με το σημείο 14 του παραρτήματος I της οδηγίας 85/337, το οποίο προβλέπει ότι η εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου πρέπει να υποβάλλεται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων όταν, αφενός, γίνεται για «εμπορικούς σκοπούς» και, αφετέρου, η εξορυσσόμενη ποσότητα υπερβαίνει το κατώτατο όριο που αναφέρεται στο σημείο αυτό.

14 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, πρώτον, περί του αν η ερευνητική γεώτρηση γίνεται «για εμπορικούς σκοπούς» όταν αποσκοπεί απλώς στη διακρίβωση της οικονομικής αποδοτικότητας ενός κοιτάσματος. Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι ο συνολικός όγκος των υδρογονανθράκων που μπορούν να εξορυχθούν στο πλαίσιο αυτό είναι σχετικά περιορισμένος, εφόσον η εν προκειμένω επιτρεπόμενη ποσότητα εξορύξεως φυσικού αερίου περιορίζεται σε όγκο ο οποίος αντιστοιχεί μόνον στο διπλάσιο ημερήσιο κατώτατο όριο που προβλέπεται στο σημείο 14 του παραρτήματος I της οδηγίας 85/337.

15 Το Verwaltungsgerichtshof επισημαίνει, δεύτερον, ότι αν γίνει δεκτό ότι οι ερευνητικές γεωτρήσεις επιδιώκουν εμπορικούς σκοπούς κατά το σημείο 14, του παραρτήματος I, της οδηγίας 85/337, η προβλεπόμενη ημερησίως εξορυσσόμενη ποσότητα υδρογονανθράκων είναι μικρότερη των κατωτάτων ορίων που έθεσε ο UVP-G πέραν των οποίων είναι υποχρεωτική η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων για ένα σχέδιο. Συγκεκριμένα, η επίμαχη άδεια δεν λαμβάνει υπόψη τους εξορυσσόμενους στο πλαίσιο άλλων γεωτρήσεων στην περιοχή υδρογονάνθρακες, αλλά βασίζεται αποκλειστικώς στην ερευνητική γεώτρηση την οποία αφορά η αίτηση της Rohöl-Aufsuchungs AG.

16 Το Verwaltungsgerichtshof επισημαίνει ότι η προσέγγιση αυτή συνάδει προς το αυστριακό δίκαιο, εφόσον το σημείο 29, στοιχείο a, του παραρτήματος 1 του UVP-G διευκρινίζει ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ποσότητες πετρελαίου και φυσικού αερίου που εξορύσσονται ανά «φρεάτιο» για να εκτιμηθεί αν πρέπει να πραγματοποιηθεί εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Πάντως, εφόσον στο σημείο 14 του παραρτήματος Ι της οδηγίας 85/337 δεν περιλαμβάνεται καμία διευκρίνιση συναφώς, τίθεται το ζήτημα αν η διάταξη αυτή μεταφέρθηκε ορθώς από τον Αυστριακό νομοθέτη στην εσωτερική έννομη τάξη.

17 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, τρίτον, περί του αν οι αυστριακές αρχές είχαν υποχρέωση να λάβουν υπόψη, κατά τη χορήγηση άδειας για την επίμαχη ερευνητική γεώτρηση, τα σωρευτικά αποτελέσματα του συνόλου των «ομοειδών» σχεδίων. Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι στο έδαφος του Marktgemeinde Straßwalchen βρίσκονται περίπου 30 φρεάτια εξορύξεως φυσικού αερίου τα οποία δεν έλαβε υπόψη του το Bundesminister für Wirtschaft, Familie und Jugend στην προσβαλλομένη απόφαση, ενώ από τις αποφάσεις Umweltanwalt von Kärnten (C-205/08, EU:C:2009:767, σκέψη 53) και Brussels Hoofdstedelijk Gewest κ.λπ. (C-275/09, EU:C:2011:154, σκέψη 36) προκύπτει ότι δεν επιτρέπεται παράκαμψη της οδηγίας 85/337 διά της κατατμήσεως των σχεδίων.

18 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, το Verwaltungsgerichtshof αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αποτελεί η από απόψεως χρόνου και ποσότητας περιορισμένη δοκιμαστική εξόρυξη φυσικού αερίου, η οποία διεξάγεται στο πλαίσιο ερευνητικής γεωτρήσεως προκειμένου να διαπιστωθεί η αποδοτικότητα μόνιμης εγκαταστάσεως αντλήσεως φυσικού αερίου, “εξόρυξη […] φυσικού αερίου για εμπορικούς σκοπούς” σύμφωνα με το παράρτημα Ι, σημείο 14, της οδηγίας 85/337;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

2) Αντίκειται στο παράρτημα Ι, σημείο 14, της οδηγίας 85/337 ρύθμιση του εθνικού δικαίου η οποία κατά την εξόρυξη φυσικού αερίου δεν συσχετίζει τα αναφερόμενα στο παράρτημα Ι, σημείο 14, της οδηγίας 85/337 κατώτατα όρια με την εξόρυξη αυτή καθ’ εαυτήν, αλλά με την “παραγόμενη ποσότητα ανά δοκιμαστική γεώτρηση”;

3) Έχει η οδηγία 85/337 την έννοια ότι η αρμόδια αρχή, σε περίπτωση καταστάσεως όπως αυτή της κύριας δίκης, κατά την οποία ζητείται η άδεια δοκιμαστικής εξορύξεως φυσικού αερίου στο πλαίσιο εγκαταστάσεως ερευνητικής γεωτρήσεως, οφείλει να εξετάσει, προκειμένου να διαπιστώσει αν υφίσταται υποχρέωση εκτιμήσεως των επιπτώσεων στο περιβάλλον, μόνον όλα τα ομοειδή σχέδια, και συγκεκριμένα όλες τις γεωτρήσεις που έγιναν στο έδαφος του δήμου, ως προς το σωρευτικό τους αποτέλεσμα;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

19 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το σημείο 14 του παραρτήματος Ι της οδηγίας 85/337 έχει την έννοια ότι ερευνητική γεώτρηση, όπως αυτή της κύριας δίκης, στο πλαίσιο της οποίας προβλέπεται δοκιμαστική εξόρυξη φυσικού αερίου και πετρελαίου για να διακριβωθεί η δυνατότητα εμπορικής εκμεταλλεύσεως ενός κοιτάσματος, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής.

20 Εισαγωγικώς, υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337, και υπό την επιφύλαξη του άρθρου 2, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής, τα απαριθμούμενα στο παράρτημα I της οδηγίας αυτής σχέδια υποβάλλονται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Επομένως, σύμφωνα με το σημείο 14 του παραρτήματος I της εν λόγω οδηγίας, η εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου πρέπει να υποβάλλεται στην εκτίμηση αυτή όταν η εξορυσσόμενη ποσότητα υπερβαίνει τους 500 τόνους πετρελαίου και 500 000 m^3 φυσικού αερίου ημερησίως.

21 Υπενθυμίζεται επίσης ότι από τις επιταγές τόσο της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας συνάγεται ότι διάταξη του δικαίου της Ένωσης που δεν περιέχει ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της πρέπει, κατά κανόνα, να ερμηνεύεται αυτοτελώς και με τον ίδιο τρόπο σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, βάσει του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται η διάταξη αυτή και του σκοπού της (βλ. απόφαση Edwards και Pallikaropoulos, C-260/11, EU:C:2013:221, σκέψη 29).

22 Είναι αληθές ότι ερευνητική γεώτρηση η οποία πραγματοποιείται για να διακριβωθεί η δυνατότητα εκμεταλλεύσεως και, επομένως, η αποδοτικότητα ενός κοιτάσματος είναι, εξ ορισμού, πράξη λαμβάνουσα χώρα για εμπορικούς σκοπούς. Τούτο δεν συντρέχει, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 26 των προτάσεών της, μόνον στην περίπτωση γεωτρήσεως η οποία πραγματοποιείται αποκλειστικώς χάριν της επιστημονικής έρευνας και όχι ως προπαρασκευή οικονομικής δραστηριότητας.

23 Πάντως, από το πλαίσιο και τον σκοπό του σημείου 14 του παραρτήματος I της οδηγίας 85/337 προκύπτει ότι το πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής δεν επεκτείνεται στις ερευνητικές γεωτρήσεις. Συγκεκριμένα, η εν λόγω διάταξη συνδέει την υποχρέωση πραγματοποιήσεως εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων με τις ποσότητες πετρελαίου και φυσικού αερίου που πρόκειται να εξορυχθούν. Προς τούτο, η διάταξη προβλέπει κατώτατα όρια των οποίων πρέπει να γίνεται υπέρβαση ημερησίως, όπερ σημαίνει ότι η διάταξη αφορά σχέδια ορισμένης διάρκειας βάσει των οποίων διασφαλίζεται η συνεχής εξόρυξη σχετικώς σημαντικών ποσοτήτων υδρογονανθράκων.

24 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η εφαρμογή, αυτή καθεαυτήν, στις ερευνητικές γεωτρήσεις των κριτηρίων του σημείου 14 του παραρτήματος I της οδηγίας 85/337 δεν θα είχε ιδιαίτερη σημασία εφόσον το κατώτατο όριο που προβλέπει η διάταξη αυτή είναι, για την εξόρυξη του πετρελαίου, 500 τόνοι ημερησίως, και, για την εξόρυξη του φυσικού αερίου 500 000 m^3 ημερησίως, ενώ, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση της κύριας δίκης, η οποία επιτρέπει την εξόρυξη συνολικής ποσότητας μόνον ενός εκατομμυρίου m^3 φυσικού αερίου, το θεσπισθέν όριο για ερευνητική γεώτρηση δεν έχει σχέση με το εν λόγω κατώτατο όριο.

25 Περαιτέρω, από τις επεξηγήσεις που παρασχέθηκαν με την απόφαση παραπομπής και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, πριν από την ερευνητική γεώτρηση, δεν μπορεί να καθοριστεί με βεβαιότητα η πραγματική ύπαρξη υδρογονανθράκων. Η γεώτρηση αυτή πραγματοποιείται για να αποδειχθεί η ύπαρξη υδρογονανθράκων και, ενδεχομένως, να καθοριστεί η ποσότητά τους και να διακριβωθεί, μέσω δοκιμαστικής εξορύξεως, αν μπορεί να υπάρξει εμπορική εκμετάλλευσή τους. Επομένως, μόνον βάσει ερευνητικής γεωτρήσεως μπορεί να καθοριστεί η δυνάμενη να εξορυχθεί ημερησίως ποσότητα υδρογονανθράκων. Εξάλλου, η προβλεπόμενη στο πλαίσιο της δοκιμής αυτής ποσότητα εξορυσσομένων υδρογονανθράκων, καθώς και η διάρκεια της δοκιμής, περιορίζονται σε ό,τι είναι τεχνικώς αναγκαίο προς απόδειξη της δυνατότητας εκμεταλλεύσεως ενός κοιτάσματος.

26 Επιπλέον, η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από τη συστηματική διάρθρωση της οδηγίας 85/337. Συγκεκριμένα, το σημείο 2, στοιχείο δ', του παραρτήματος II της οδηγίας αυτής μπορεί να έχει εφαρμογή στις ερευνητικές γεωτρήσεις, ούτως ώστε το σύνολο των ερευνητικών γεωτρήσεων δεν εκφεύγει, εκ προοιμίου, του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας αυτής.

27 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 85/337, τα κράτη μέλη καθορίζουν, είτε βάσει εξετάσεως ανά περίπτωση είτε βάσει των κατωτάτων ορίων ή κριτηρίων που θέτουν τα κράτη αυτά, αν τα σχέδια που εμπίπτουν στο παράρτημα ΙΙ της οδηγίας αυτής πρέπει να υποβάλλονται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

28 Μεταξύ των σχεδίων αυτών, στο σημείο 2, στοιχείο δ', του παραρτήματος αυτού, απαριθμούνται οι γεωτρήσεις βάθους, στις οποίες περιλαμβάνονται οι γεωθερμικές γεωτρήσεις, οι γεωτρήσεις για την αποθήκευση πυρηνικών αποβλήτων, οι γεωτρήσεις για ύδρευση (υδρογεωτρήσεις) εξαιρουμένων των γεωτρήσεων για τη διερεύνηση της σταθερότητας του εδάφους.

29 Από το γράμμα της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι δεν απαριθμούνται εξαντλητικώς τα διάφορα είδη γεωτρήσεων τα οποία αφορά, αλλά στο πεδίο εφαρμογής της περιλαμβάνονται όλες οι γεωτρήσεις βάθους, εξαιρουμένων αυτών για τη διερεύνηση της σταθερότητας του εδάφους.

30 Επομένως, διαπιστώνεται ότι, καθόσον οι γεωτρήσεις εκμεταλλεύσεως συνιστούν γεωτρήσεις βάθους, εμπίπτουν στο σημείο 2, στοιχείο δ', του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας 85/337.

31 Εν προκειμένω, σημειωτέον ότι γεώτρηση εκμεταλλεύσεως, όπως αυτή της κύριας δίκης, η οποία αφορά τη διακρίβωση της δυνατότητας εμπορικής εκμεταλλεύσεως κοιτάσματος και δύναται να φθάσει έως βάθος 4 150 μέτρων, αποτελεί γεώτρηση βάθους κατά το σημείο 2, στοιχείο δ', του παραρτήματος ΙΙ της εν λόγω οδηγίας.

32 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το σημείο 14 του παραρτήματος Ι της οδηγίας 85/337 έχει την έννοια ότι ερευνητική γεώτρηση, όπως αυτή της κύριας δίκης, στο πλαίσιο της οποίας προβλέπεται δοκιμή εξορύξεως φυσικού αερίου και πετρελαίου προκειμένου να διακριβωθεί η δυνατότητα εμπορικής εκμεταλλεύσεως κοιτάσματος, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

33 Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί του τρίτου ερωτήματος

34 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν η οδηγία 85/337 έχει την έννοια ότι, για να κριθεί κατά πόσον ερευνητική γεώτρηση, όπως αυτή της κύριας δίκης, υποβάλλεται στην υποχρέωση εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η αρμόδια αρχή υποχρεούται να λάβει υπόψη της μόνον τα σωρευτικά αποτελέσματα ομοειδών σχεδίων, εν προκειμένω, κατά το αιτούν δικαστήριο, όλων των υπό εκμετάλλευση γεωτρήσεων στο έδαφος του δήμου.

35 Όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 47 των προτάσεών της, εφόσον το ερώτημα αυτό τίθεται μόνον για την περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να στηρίζεται στην προκείμενη ότι, στην υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί, υποχρέωση εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων απορρέει μόνον από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 85/337, σε συνδυασμό με το σημείο 14 του παραρτήματος Ι της οδηγίας αυτής.

36 Ωστόσο η προκείμενη αυτή είναι εσφαλμένη, εφόσον, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 27 και 30 της παρούσας αποφάσεως, μια τέτοια υποχρέωση απορρέει από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337, σε συνδυασμό με το σημείο 2, στοιχείο δ', του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας αυτής.

37 Κατόπιν τούτου, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ διαδικασίας συνεργασίας εθνικών δικαστηρίων και Δικαστηρίου, στο Δικαστήριο απόκειται να δώσει στο αιτούν δικαστήριο λυσιτελή απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επιλύσεως της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, στο Δικαστήριο απόκειται, ενδεχομένως, να αναδιατυπώσει τα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν. Εξάλλου, το Δικαστήριο ενδέχεται να προχωρήσει στη συνεκτίμηση κανόνων του δικαίου της Ένωσης στους οποίους δεν αναφέρθηκε το εθνικό δικαστήριο με το ερώτημά του.

38 Συνεπώς, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί απάντηση βάσει των υποχρεώσεων που ενδεχομένως απορρέουν από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337, σε συνδυασμό με το σημείο 2, στοιχείο δ′, του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας αυτής.

39 Υπομνήσθηκε στη σκέψη 27 της παρούσας αποφάσεως ότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337, τα κράτη μέλη πρέπει να καθορίζουν, βάσει εξετάσεως ανά περίπτωση ή βάσει των κατώτατων ορίων ή των κριτηρίων που θέτουν τα κράτη αυτά, αν τα σχέδια που εμπίπτουν στο παράρτημα ΙΙ της οδηγίας αυτής πρέπει να υποβάλλονται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

40 Όσον αφορά τον καθορισμό των εν λόγω κατώτατων ορίων ή κριτηρίων, υπενθυμίζεται ότι, ασφαλώς το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 85/337 παρέχει συναφώς στα κράτη μέλη περιθώριο εκτιμήσεως. Ωστόσο, το περιθώριο αυτό εκτιμήσεως οριοθετείται από την υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, να υποβάλλουν σε μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων τα σχέδια τα οποία, ιδίως λόγω της φύσεως, του μεγέθους ή της θέσεώς τους, μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (απόφαση Salzburger Flughafen, C-244/12, EU:C:2013:203, σκέψη 29).

41 Επομένως, τα κριτήρια και τα κατώτατα όρια που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β′, της οδηγίας 85/337 έχουν ως σκοπό τη διευκόλυνση της εκτιμήσεως των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών ενός σχεδίου, προκειμένου να προσδιορισθεί εάν πρέπει υποχρεωτικώς να υποβληθεί σε εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεών του (απόφαση Salzburger Flughafen, EU:C:2013:203, σκέψη 30).

42 Συνεπώς, οι αρμόδιες εθνικές αρχές, επιλαμβανόμενες αιτήσεως εγκρίσεως σχεδίου που εμπίπτει στο παράρτημα ΙΙ της εν λόγω οδηγίας, οφείλουν να εξετάζουν ειδικώς αν, λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων του παραρτήματος ΙΙΙ της εν λόγω οδηγίας, πρέπει να διενεργηθεί εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (βλ., συναφώς, απόφαση Mellor, C-75/08, EU:C:2009:279, σκέψη 51).

43 Συναφώς, από το σημείο 1 του εν λόγω παραρτήματος ΙΙΙ προκύπτει ότι πρέπει να εκτιμώνται τα χαρακτηριστικά ενός σχεδίου, μεταξύ άλλων, σε σχέση με τα σωρευτικά του αποτελέσματα με άλλα σχέδια. Συγκεκριμένα, η μη συνεκτίμηση του σωρευτικού αποτελέσματος ενός σχεδίου με άλλα σχέδια μπορεί να έχει στην πράξη ως αποτέλεσμα να εξαιρεθεί το σχέδιο αυτό από την υποχρέωση εκτιμήσεως καίτοι, εξεταζόμενο από κοινού με άλλα σχέδια, μπορεί να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις (βλ., συναφώς, απόφαση Brussels Hoofdstedelijk Gewest κ.λπ., EU:C:2011:154, σκέψη 36).

44 Η απαίτηση αυτή πρέπει να νοηθεί υπό το πρίσμα του σημείου 3 του παραρτήματος ΙΙΙ της οδηγίας 85/337 δυνάμει του οποίου οι σημαντικές επιπτώσεις που θα μπορούσε να έχει ένα σχέδιο πρέπει να ληφθούν υπόψη σε συνάρτηση με τα κριτήρια των σημείων 1 και 2 του ιδίου παραρτήματος, ιδίως σε σχέση με την πιθανότητα, την έκταση, το μέγεθος, τη διάρκεια και την αναστρεψιμότητα του αντίκτυπου του σχεδίου αυτού.

45 Συνεπώς, απόκειται στην αρμόδια αρχή, όταν ελέγχει αν ένα σχέδιο πρέπει να υποβληθεί σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, να εξετάζει τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει σωρευτικώς με άλλα σχέδια. Εξάλλου, ελλείψει διευκρινίσεων, η υποχρέωση αυτή δεν περιορίζεται μόνον σε ομοειδή σχέδια. Όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 71 των προτάσεών της, στο πλαίσιο του

προελέγχου αυτού, τίθεται το ζήτημα κατά πόσον οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των ερευνητικών γεωτρήσεων μπορούν, λόγω των επιπτώσεων άλλων σχεδίων, να είναι μεγαλύτερες από ό,τι εάν δεν πραγματοποιούνταν οι γεωτρήσεις αυτές.

46 Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι η πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας 85/337 θα διακυβευόταν σοβαρά εάν οι αρμόδιες να αποφανθούν επί της υπαγωγής σχεδίου σε διαδικασία εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων αρχές κράτους μέλους είχαν τη δυνατότητα να μη λαμβάνουν υπόψη το τμήμα του έργου που πρόκειται να υλοποιηθεί στο έδαφος του άλλου κράτους μέλους (απόφαση Umweltanwalt von Kärnten, EU:C:2009:767, σκέψη 55). Για τους ίδιους λόγους, η εκτίμηση των επιπτώσεων των άλλων σχεδίων δεν μπορεί να εξαρτάται από τα όρια ενός δήμου.

47 Με γνώμονα το σύνολο των προεκτεθέντων, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337, σε συνδυασμό με το σημείο 2, στοιχείο δ′, του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας αυτής, έχει την έννοια ότι η υποχρέωση εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων γεωτρήσεως βάθους, όπως η ερευνητική γεώτρηση της κύριας δίκης, μπορεί να απορρέει από τη διάταξη αυτή. Επομένως, οι αρμόδιες εθνικές αρχές πρέπει να εξετάσουν συγκεκριμένα αν, λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων του παραρτήματος ΙΙΙ της εν λόγω οδηγίας, πρέπει να γίνει εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει ιδίως να εξεταστεί αν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των ερευνητικών γεωτρήσεων μπορούν, λόγω των επιπτώσεων άλλων σχεδίων, να είναι μεγαλύτερες από ό,τι εάν δεν πραγματοποιούνταν οι γεωτρήσεις αυτές. Η εν λόγω εκτίμηση δεν μπορεί να εξαρτάται από τα όρια ενός δήμου.

Επί των δικαστικών εξόδων

48 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το σημείο 14 του παραρτήματος Ι της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1985, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2009/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, έχει την έννοια ότι ερευνητική γεώτρηση, όπως αυτή της κύριας δίκης, στο πλαίσιο της οποίας προβλέπεται δοκιμή εξορύξεως φυσικού αερίου και πετρελαίου προκειμένου να διακριβωθεί η δυνατότητα εμπορικής εκμεταλλεύσεως κοιτάσματος, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής.**

2) **Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 85/337, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 2009/31, σε συνδυασμό με το σημείο 2, στοιχείο δ′, του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας αυτής, έχει την έννοια ότι η υποχρέωση εκτιμήσεως περιβαλλοντικών επιπτώσεων γεωτρήσεως βάθους, όπως η ερευνητική γεώτρηση της κύριας δίκης, μπορεί να απορρέει από τη διάταξη αυτή. Επομένως, οι αρμόδιες εθνικές αρχές πρέπει να εξετάσουν συγκεκριμένα αν, λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων του παραρτήματος ΙΙΙ της οδηγίας 85/337, όπως έχει τροποποιηθεί με την οδηγία 2009/31, πρέπει να γίνει εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει ιδίως να εξεταστεί αν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των ερευνητικών γεωτρήσεων μπορούν, λόγω των επιπτώσεων άλλων σχεδίων, να είναι μεγαλύτερες από ό,τι εάν δεν πραγματοποιούνταν οι γεωτρήσεις αυτές. Η εν λόγω εκτίμηση δεν μπορεί να εξαρτάται από τα όρια ενός δήμου.**

(υπογραφές)